రోడ్డు పక్కని శవం

ఆ శవం ఎవరిదో, అక్కడి కెట్లా వచ్చిందో? ఆ మనిషి ఏ కారణంచేత చచ్చిపోయినాడో ఎవరికీ తెలియదు. రాత్రివేళ ఆ మనిషి ఎవరో అక్కడికి వచ్చి పడుకుని చనిపోయి ఉండాలి ఆ రోడ్డుపక్క. లేదా ఎవరైనా – ఎవ్వే, వాణ్ణెవరు చంపుతారు?

ఝాము పొద్దెక్కేదాకా అది శవమని ఎవరూ గమనించలేదు. అందుచేత ఎవరూ ఆగి తొంగి చూడలేదు. శవమని తెలిశాకనే కొందరు ఆగి తొంగి చూశారు. కాస్సేపు నిలబడి వెళ్ళిపోయారు. బతికుండగా కన్న చచ్చి ఎక్కువ మందిని ఆకర్షించేటట్టు బ్రహ్మదేవుడి వరం ఉంది మనిషికి. శవాన్ని చూడగానే ఎవ్వరి అభిమాన తత్వాలను వారు స్మరించటం రివాజు.

పుట్టినవాడు గిట్టక తప్పదు.
ఎవరి కెక్కడ చావు రాసిపెట్టి ఉందో,
ఈ సంఘంలో దరిద్రుల గతి ఇంతే.
దేవదాసు చచ్చిన సందర్భంలో శరత్ ఏమిటన్నాడూ!

ఆ శవాన్ని గురించి అందరూ ప్రశ్నలడిగేవారే గాని చెప్పేవాళ్ళు లేరు. కాని టొత్తిగా ఎవరికి దాన్ని గురించి ఏమీ తెలియదనుకోవటం పొరపాటు. ఎందుకంటే, అజ్ఞానం మనుష్యుల నాకర్షిస్తుంది. ఏం జరుగుతున్నదీ తెలియని చోట ఎక్కువమంది చేరుతారు. ఈ శవం దగ్గర పదిమంది కూడా గట్టిగా గుమిగూడలేదు.

ఇది సంపన్నుడి శవం కాదు, మధ్యతరగతి శవం కూడా కాదు. ఆఖరుకు తన పొట్ట పోసుకుంటూ ఉండిన కూలివాడి శవమైనా కాదు. మనిషి బతికుండగా ఉండిన హోదా కొంత శవానికి సంక్రమిస్తుంది. నేనొకసారి శ్మశానం దగ్గర ఒక శవాన్ని చూశాను. ఇది మెత్తని పరుపుల మీద తీసుకుని, ఖరీదైన ఇంజెక్షన్లతో ప్రాణం విడిచిన మనిషి శవమని, చూడగానే గ్రహించాను.

చచ్చేటప్పుడు మనిషి బతికుండగా లేని హోదా రావాలంటే, ఆ మనిషి దుర్మరణంపాలు కావాలి, ఎవరైనా పొడిచి చంపాలి, నీళ్ళలో మునిగి చావాలి, రైలు కిందనో' కారు కిందనో పడి చావాలి. పోలీసుల నాకర్షించని శవం– అంటే, ఇతర ఆకర్షణలు లేనప్పుడు – ప్రజల నాకర్షించదు.

అనాదరణకి, చలికి, ఆకలికి గురియై చచ్చినవాడు లోకాన్ని ఆకర్షించిన వాడు లోకంలో మనుషులు అనాదరణకి, చలికి, ఆకలికి, చావటం మానేస్తారు. మనిషి ఫాలాక్షుడు. ఫాలం విప్పి మనిషి ఏ సమస్యకేసి చూసినా, ఆ సమస్య యొక్క స్వరూపం మారిపోతుంది. అయితే తాను ఫాలాక్షుడన్న విషయం మనిషికి తెలీదు. అందుచేత ఫాలం విప్పడు, శివోహం అనుకోడు.

ఒక మగవాడూ ఆడదీ చేరి శవం కోసం యాచన ఆరంభించారు. అక్కడ చేరి చూస్తున్న నలుగు రయిదుగురూ కూడా తొందరపనులు జ్ఞాపకం వచ్చి నిష్క్రమించారు. చచ్చిపోయిన ఆ దరిద్రుడి దారిద్ర్యాన్ని పంచుకోటానికి ఎవరికి ఉత్సాహం ఉంటుంది? సంఘంలో ఆ శవానికున్న ప్రాముఖ్యాన్ని గుర్తించిన ధనికులు తమతమ ఉత్సాహం కొద్దీ అణాలూ, బేడ కాసులూ ఇచ్చారు.

అవును, ఆ శవానికి సంఘంలో అతి విలువైన స్థానం వుంది. దేశ సంపదలో మిగిలిన వాళ్ళకి మరి కొంచెం పెద్దవాటా వచ్చేందుకు ఈ శవం

దారిద్ర్యంలో ఓలలాడింది; వీడు అన్నానికి లేక కొంతకాలం మాడటంవల్ల ధనికుల కుక్కలకి ఒక మెతుకు అన్నం ఎక్కువ దొరికింది; వీడు చెట్లకింద నివసించటం వల్ల ఒక ఆసామికి వుండ ఇల్లు దొరికింది; వీడు చావటంవల్ల భూభారం కొంత తగ్గింది. ప్రపంచంలో వీ డొక్కడా? వీడిలాటివాళ్ళు లక్ష లున్నారు. ఆ సంపదలో వాటా అనీ, ఆ అన్నం మెతుకులనీ, ఆ ఇళ్ళని లక్షలు పెట్టి గుణించండి, కోట్లు పెట్టి గుణించండి, భూభారం తెలుస్తుంది.

2

వీడు సంపన్నుడు కాడు, మధ్యతరగతి కాడు, కూలివాడైనా కాడు. అని మనకి తెలుసు. వీడు బిచ్చగాడైనా కాడు, కాని బిచ్చం ఎత్తటం ఎత్తాడు. చేసేటందుకు పని లేకపోతే, ఆకలి దహించుకుపోతుంటే, రోజులు తరబడి నీ పెళ్ళాం పిల్లల కింత గంజినీళ్ళయినా గతిలేకపోతే బిచ్చం ఎత్తక ఎంచేస్తావు?

బిచ్చం ఎత్తటం మాత్రం అందరికీ చాతవుతుందా? బిచ్చగాళ్ళలో మహా రాజులున్నారు, మహా మంత్రులున్నారు. అది వాళ్ళ సొమ్ము, వాళ్ళ విద్య, వాళ్ళ కళ. అవన్నీ నీకు చాతకానప్పుడు దారిపొయ్యేవాణ్ణి నిలవదీసి అటకా యించలేవు. పలకరిస్తావు. అవతలివాడు వినిపించుకోకుండా దాటిపోగానే పెద్ద గండం గడిచినట్టు సంతోషిస్తావు. కాని, ఆ సంతోషం ఎంతసేపు దక్కుతుంది? ఇవతల నీ ఆరాటం నిన్ను ఊరుకోనిస్తుందా? మళ్ళీ ఇంకోణ్ణి పలకరిస్తావు? లాభం లేదు. అయిదారుగురు దాటిపోయినాక నీ ఆత్రం రెచ్చిపోయి ఈసారి పక్కగా వచ్చినవాడికేసి అరుస్తావు. నీ గొంతులో కంగారుచూస్తే నీకే అసహ్యం వేస్తుంది. అవతల మనిషికి అదెట్లా వుంటుందో నీకు తెలుసు. నీ కేకకు ఆ మనిషి నీకేసి చూస్తాడు—దొంగతనం చేస్తున్నవాణ్ణి పట్టుకున్నట్టుగా, నీక్కూడా దొంగతనం చేసి దొరికిపోయినట్టే వుంటుంది. ఏదో గొణుగుతావు. ఆ మనిషి నీకేసి కోపంగా చూసి వెళ్ళిపోతాడు—దమ్మిడీ ఇవ్వకుండా....ఎక్కడన్నా ఒకడు నీకేసి ఆత్రంగా చూసి నీ కళ్ళల్లో ఏదో వెతుకుతాడు. నీ అవసరం వాడికి చాలవరకు అర్థమవు తుంది: కాని నూరు వంతులు వాడి దగ్గిర డబ్బుండదు, నీ కివ్వటానికి....నీకా క్షణంలో బిచ్చగాళ్ళని చూస్తే అసూయేస్తుంది. బిచ్చం మీద అపరిమితమైన అసహ్యంకూడా వేస్తుంది. నీకు చదువు రానక్కర్లేదు. నువు ఘరానా మనిషివి కానక్కర్లేదు—బిచ్చమెత్తటం, ఒక విద్యగా అభ్యసించటానికి, ఎంత హేయ మైనదో నీకే స్పష్టంగా తెలుస్తుంది. కాని, ఏం చేస్తావు? చేసేటందుకు నీకేం చేతనవును? ఏదైనా చెయ్యటానికి నువ్వెవడవు? ఈ జగన్నాధ రధాన్ని నీవంటి అర్భకుడు కదలించనా? వొట్టిది. నీవంటి అర్భకులొక వెయ్యిమంది కలిస్తే

రథాన్ని ఎటుపడితే అటు ఈడ్చి పారెయ్యగలరు? కాని నీ దృష్టి నీవాళ్ళమీద లేదే, తెల్లగుడ్డలవాళ్ళమీదా, ఇల్లుగల వాళ్ళమీదా, తిండి తింటున్నవాళ్ళమీదా, ఆస్తిపాస్తులుగల వాళ్ళమీదా ఉంటుంది. అంతే నీ ఖర్మ! ఆ రథచక్రం క్రింద పడి నలిగిపో. నువు కదిలించలేకపోతే ఇంకా కదిలించే వాళ్ళున్నారు. వాళ్ళు రథాన్ని వాళ్ళ పక్కకు లాక్కుంటున్నారు. నువు వాళ్ళ దారిలో వున్నావు తొలగలేవు.

పోనీ దొంగతనాలు చేస్తావా? ఎవరి జేబులన్నా కత్తిరిస్తావా? ఎవరింటి కన్నా కన్నాలు వేస్తావా? పోలీసులున్నారు జాగర్త!

అత్రంకొద్దీ దొంగతనం చేశావేమో? జైలుకెళ్ళావేమో? జైల్లో బాగాలేదు కదూ? ఆ మిగిలిన దొంగలు నీవాళ్ళు కారు. వాళ్ళు పెద్దమనుషులు. వాళ్ళు నీ మాదిరిగా కూలిచేశారా? లేదు! వాళ్ళకున్న ప్రపంచ జ్ఞానంలో నీకెన్నో వంతుంది? దొంగతనమూ ఒక విద్యే! వాళ్ళు చెప్పే కథలన్నీ విన్నావుకాదూ? వాళ్ళ కోతలన్నీ నమ్మావేమో కూడానూ? అయినా నీకు వాళ్ళమీద భక్తి కుదరలేదు. వాళ్ళవెంట జైల్లో వుండటం నీకు నీచంగా తోచింది.

నీది వెధవజన్మ. నీచమైన పనులు చేయవు, ఘనమైన పనులు చెయ్యా లేవు. నువు బతికేటందుకు మూడోదారిలేదు. అందుకని కాళ్ళు డొక్కలో పెట్టు కుని రోడ్డుపక్కన పడుకుని చచ్చిపో!....

3

ఈ మనిషి అకస్మాత్తుగా చావలేదు. స్పృహతప్పిన చాలా గంటలకి చచ్చాడు. ఈలోపుగా వీడు కలలుకన్నాడు. అవి ఫ్రాయిడియన్ కలలు కావు, ఉటోపియన్ కలలు కావు. అవి పీడకలలుకూడా కావు. జన్మలో ఎన్నడూ వీడు ఎరిగివుండని ఆనందం ఈ కలల మూలంగా వీడు పొందాడు. అవి వాడికి కలలల్లే లేవు, పచ్చి యదార్థంకన్న నిజంగా వున్నాయి.

మామూలు మనుషులు — అంటే రోజుకు రెండు పూటలా తిండి తిని, సంఘంలో ఒక మనిషల్లే తినేవాడెడూ — కనే కలలు కావవి. అసలటువంటి కలలు కనాలని మామూలు మనుష లనుకోరు. అనుకోవటానికి కలలకి ఆపాటి సంబంధం వుండదా?

వీడి కల పూరి పాకతో ఆరంభమైంది. చక్కని ఒంటి నిట్టాడి పాకా, చుట్టూ పేడలికిన తడికలు, పాక మీద ఒక సొర పాదు పాకింది. దానికి లెక్క పెట్టలేనన్ని కాయలు కాసినై. ఆకుపచ్చని పెద్ద పెద్ద ఆకులు కప్పంతా కప్పేసినై. సూర్యకాంతి ఆ ఆకుపచ్చని ఆకులగుండా నేరుగా, మధ్య తాటాకుల

అర్థం లేనట్టు, పాకలోకి పడుతున్నది. పాకాలో ఒక ఆడకూతురు వంట చేస్తున్నది. ఉడుకుతున్న అన్నం వాసనా, వెల్లుల్లి కాగుతున్న పులుసు వాసనా ముక్కుల్లోకి వస్తున్నది. ఆ ఆడకూతురు తన పెళ్ళాం అయి వుండాలి. ఎర్ర చీర కట్టుకున్నది, అటూ ఇటూ తిరుగుతుంటే మట్టెలు మట్టినేలకి తగిలిన అస్పష్టమైన చప్పుడు వినిపిస్తున్నది. రెండు పొయిల కింద చితుకులు మంటలు పచ్చ పచ్చగా ఎర్ర ఎర్రగా కళ్ళకి ఎంతో ఆనందం కలిగిస్తున్నై.

ఈ లోకంలో ఒక మనిషి ప్రాణానికి అంత ఆనందం ఇచ్చేందుకు ఏముంది? వీడికి కల ఎందుకింత ఆనందం ఇచ్చింది? ఆ కలని వొదిలేసి రెండో కలకి వాడి మనస్సు ఎంత సేపటికీ పోలేకపోయింది.

తను చేసుగట్టున నిలబడ్డాడు. ఆ చేను ఎవరిదో తనకి తెలీదు. ఒకవేళ తనదేనేమో. ఆ గుడిసె మాదిరిగానే ఈ చేను కూడా ఎవరిదనే ప్రసక్తి లేకుండానే తనకి అంత ఆనందం ఇచ్చింది. చేను బాగా ఏపుగా పెరిగింది. కంకి వేసింది. పొట్టలు కూడా పోసుకున్నై కాని ఇంకా కోతకి రాలేదు! పక్కన కాలవలో ఎడ్లు నీళ్ళు తాగుతున్నై. వాటి మెళ్ళో మువ్వల చప్పుడు వినిపిస్తున్నది. చేనుమీదినుంచి గాలి తన మీదికి కొడుతున్నది. పైరు వాసన ముక్కుకి తగులుతున్నది. ఎంత ఆనందంగా వుంది!

ఇందులో వీడికి ఆనందం కలిగించేటందు కేముందో చెప్పటం కష్టం. కాని వాడి ఆనందానికి మేరలేదు. ఆ కలని విడిచి వాడి మనస్సు మరో కలకి ఎంత సేపటికీ పోలేకపోయింది.

అదొక పెద్ద యిల్లు. దానికెక్కడా గోడలూ, వాకిళ్ళూ ఉన్నట్లు లేదు. రాత్రివేళ కాబోలు; ఎక్కడ చూసినా దీపాలే. అంతటా మనుషులే. మగవాళ్ళూ ఆడవాళ్ళూ, పిల్లలు గుంపులు గుంపులుగా వున్నారు. ఒక్కొక్కరు ఒక్కొక్క కుటుంబం. ఎవరి పనుల్లో వాళ్ళున్నారు. ఎవరూ ఏమీ మాట్లాడుతున్నట్టు లేదు. కాని ఒకరు చేసేపని మరొకరికి తెలుసును. ఒకరి పనికి ఒకరి పనికీ సంబంధం వుంది. అంతా వేరు వేరు పనులమీద వున్నా అందరూ కలిసి చేస్తున్న పని ఒకటే అని తనకి తెలుసు. అది అవసరమైన పనేగాని గొప్ప పని కాదు. ఇదంతా తనకి ఎట్లాగో తెలుసును. తనకూ వాళ్ళకూ మధ్య వున్నది చుట్టరికం కాదు, స్నేహం కాదు, అంతకన్న కూడా సహజమైనదీ విశాలమైనదీనూ. వాళ్ళందరూ చేస్తున్న అన్ని పనులూ కలిపి తన పనే. అక్కడ వున్న అన్నివేల మందికీ మధ్య ఒక చిన్న అభిప్రాయభేదం లేదు. వాళ్ళందరికీ తనలోనూ,

తనకి వాళ్ళలోనూ నూరుపాళ్లు విశ్వాసం వుంది. తను కూర్చున్నదీ, నుంచున్నదీ, పడుకున్నదీ కూడా తనకే తెలీదు. తను ఏం చేస్తున్నదీ అవసరం లేదు. వాళ్ళందర్నీ చూస్తుంటే తనకెంతో ఆనందంగా వుంది. వాళ్ళని తను పలకరించ నవసరం లేదు, "మీరు నా వాళ్ళు నేను మీ వాణ్ని" అని చెప్ప నవసరం లేదు. వాళ్ళకా మాట తెలుసును. వాళ్ళనట్లా చూస్తూ ఉండటం కంటె ఆనందం లేదు. తనకు నిద్ర వచ్చేస్తున్నది. కళ్ళు మూసుకు నిద్రపోవాలి. కళ్లు మూసుకున్నాడు. కాని వాళ్లు తన చుట్టూ వున్నారని తెలుసు. వాళ్ళక్కడే వుంటారు. క్రమంగా అన్ని చప్పుళ్ళూ అంతరించినై. మూసుకున్న కళ్ళ ఎదుట కనిపిస్తూ ఉండిన వెచ్చని వెల్తురు కూడా క్రమంగా గాఢాంధకారంగా మారిపోయింది. అతని మనస్సు నిశ్చైతన్యంలోకి వెళ్ళిపోయింది ...

[ప్రథమ ముద్రణ : డిసెంబరు 1948, ఆంధ్రజ్యోతి మాసపత్రిక]